

IE love, en Uw den psalm, het

J. SMELIK.

EVEN

in ds Hoeksema's thans de kerk, de synode van Hoeksema heeft wijze, waarop de onnissen" zijn gemeellevende gere-, al was 't alleen v. Lonkhuysen, it wij thans op an. Niet alleen, rden, maar ook endheid met de ver de juistheid el van de ééne aondeling, hetzij oventien heb ik nde predikanten e tot een nader sema het mocht leren, men over eel lang zal be- en op dit punt nvoudige reden, begane fouten i gemaakt, doch evolgen van wat wegnamen wil, ragen zelf nader n hersteld kerk- nemen kan. Het tegen de kerken- jaren, doch of voor wederom rhalve dit alles idpunt ons blad een standpunt, heel wat heeft dat hem tevoren heeft. Ieder kan rdeelen over de erkrechtelijk ge- a's referaat den tegen, waaraan n rillen ook wij genoeg hiervan. sproken, dat het eisch Gods is, antwoord op een p den grondslag "schriften?" even, dat ik op

he kwestie, zou r opgemerkt — meening willen compromis een om tijdens onze en, ziet slechts eders overtuigen n", of hij over- ndere weg", zou nis, dien ik zal

n ik inderdaad olkomen helder eloden bestaan er beide kerken- ik nu eigenlijk t veel. Reeds oolng men den mazoo vergelijkt et uiterst moei- eigenlijk door hr. Ref. broeders den te stáán. dat sommigen ik me herinner, artikel van ds e-rede geplaatst k maar een ge- plaatsen — wat etgeen ik, tenzij voldoet, nader uding alleen te erheid, die zich het blad schijnt erte.

al juist is, dan e weg van com- in aanmerking. al over en weer ven zijn. Bij weldaad, is er, reünigingspogin-

gen, noodzaak niet van compromis, doch van verduidelijking, van profetie.

Ik meen, dat de hartstochtelijke bede om verduidelijking der uitspraken van Kalamazoo een levenskwestie is, en voor de Chr. Ref. Church, en voor ds Hoeksema en de zijnen. Volgende week daarover meer. K. S.

De Hereeniging Der Christelijke Gereformeerde En Protestantische Gereformeerde Kerken.

VII. (Slot.)

Ik wil eindigen met enkele stellingen uwe aandacht ter bespreking voor te leggen:

1. God is God en Hij doet altijd al Zijn welbehagen. Daarom gaat Hij ook altijd recht op Zijn doel af, naar Zijn eeuwig raadplan, terwijl alles, ook Satan en zonde en de goddelooze wereld inbegrepen, Hem daartoe dient. Op geen enkel moment der geschiedenis, van de schepping tot aan de parousia is er dan ook sprake van eene verrijding van een oorspronkelijk plan.

2. Gods genade is niet individualistisch-particularistisch beperkt tot de uitverkorenen, doch richt zich op het organisch geheel der Kerk in Christus als haar Hoofd en dat in verband met het organisch geheel van alle schepselen, van heel den kosmos. De goddelooze verworpene is echter van deze genade, hetzij als gezindheid in God of als genadewerking beschouwd, nimmer voorwerp.

3. Behalve de werking van Gods trekkende en reddende en tot in den hemel opheffende, verheerlijkende genade uitgaande tot de verkoren kern der geschapene dingen, is er ook eene werking van Gods verwerpenden, afstootenden toorn, uitgaande op den verworpen bolster.

4. Het verbond met Noach is geen vriendschapsverbond van gemeene gratie opgericht met de zondige wereld qua talis en buiten Christus, maar een openbaring van het ééne verbond van Gods vriendschap in Christus, zooals het heel den kosmos omspant en in zich opneemt. Tijdelijk torst de schepping den vloek, maar straks zal ook het stomme schepsel deelen in de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.

5. Alle dingen dezes tegenwoordigen levens, regen en zonneshijn, spijs en vrolijkheid, gave en talent, huis en have, naam en positie en macht, zijn middelen, die God gebruikt, maar die ook de mensch als redelijk-zedelijk schepsel gebruikt. Doordat God ze gebruikt, dienen ze Hem in het volvoeren van Zijn raad. Doordat de mensch ze gebruikt zijn ze zoovele obligaties, waarmee hij voor den elsch staat om God te danken en te dienen.

6. De prediking des Evangelies is als zoodanig en op zichzelf gedacht zegen noch vloek. Ze spreekt den mensch toe als redelijk-zedelijk en daarom voor God verantwoordelijk schepsel. God echter gebruikt ook die prediking tot de uitvoering van Zijn raad der predestinatie, heide der verkiezing en der verwerping, zoodat Hij, zonder de zedelijke natuur des menschen en zijne verantwoordelijkheid aan te tasten of te negeren, den éénen tot de zaligheid roept, den anderen verhardt. De prediking des evangelies is daarom geen genade voor de verworpenen, noch ooit aldus bedoeld door God.

7. Gebonden aan de organische ontwikkeling van ons geslacht en in den toom van Gods alles-beheerschende Voorzienigheid, ontwikkelt zich de zonde zoo snel mogelijk, mede door eene inwerking van Gods toorn op de lusten des vleesches. Er is geen werking des Heiligen Geestes, waardoor de natuurlijke mensch buiten de wedergeboorte om enigszins verbeterd wordt. Ieder mensch draagt de vrucht van de wortelzonde van Adam overeenkomstig zijn tijd, plaats, omstandigheden, middelen, aanleg en karakter.

8. De mensch heeft eenige overblijfselen van natuurlijk licht, niet van zijne oorspronkelijke kennis, gerechtigheid en heiligheid. Deze laatste zijn niet slechts geheel verloren, maar ook in haar tegendeel omgekeerd. Vandaar, dat de natuurlijke mensch dit natuurlijk licht slechts geheel beoedelen kan en in ongerechtigheid ten onder houden.

9. Burgerlijk goed is een poging van den zondigen mensch, om, waar hij de van God gestelde relatien en wetten in den kosmos door zijn natuurlijk licht ontwaart, en de bruikbaarheid daarvan inziet, uit eigen belang zijn leven in verband met het leven zijner medeschepselen naar die wetten Gods in uitwendigen zin in te richten. Gelukt hem dit, dan geeft God, Die Zich aan Zijne eigene ordinantiën houdt, hem succes. Maar succes is geen zegen. In den weg van zijn succes wordt hij steeds grooter, wordt hij voor steeds meer verantwoordelijk, en verzwart hij onder Gods toorn zijn eigen oordeel.

10. Er is in de Heilige Schrift geen wezenlijk verschil in beteekenis tusschen zulke termen als genade, gunst, liefde, vriendschap, goedheid, goedertierenheid, barmhartigheid. Zij betreffen alle de relatie en werking van Gods vriendschapsverbond jegens den verkoren kern.

11. De idee eener gemeene gratie begint in dogmen-historischen zin niet bij Calvijn, gaat ook niet terug tot op Augustinus, maar haar begin moet worden gezocht in den tijd der Scholastieken, met name bij Thomas van Aquino. Het kan dan ook niet gezegd worden, dat deze leer bij uitstek Calvinistisch is.

12. De Drie Formulieren van Eenigheid weten van geen gemeene genade. De eenige plaats, waar de term "gemeene genade" voorkomt, legt hem op de lippen der Remonstranten. De "Drie Punten" zijn geen verklaringen, maar toevoegselen aan de belijdenis der Gereformeerde Kerken.

13. De synode van Kalamazoo heeft in haar "Drie Punten" wezenlijk Kuyper's Gemeene Gratie tot een dogma verheven, en daardoor alle verdere studie over deze kwestie feitelijk den pas afgesneden.

14. De Christen scheidt zich niet in Anabaptistischen zin van de wereld; ook is het niet zijne roeping de wereld te verbeteren, maar om heel zijn leven in de wereld uit het beginsel der wedergeboorte en naar den Woorde Gods te leven, en de zaak van den Zone Gods te vertegenwoordigen als van de partij des levenden Gods.

15. Daar de onderscheiding "beeld Gods in engeren en in ruimeren zin" licht aanleiding zijn kan tot het

misverstand, als zou er nog iets van de positieve werking der oorspronkelijke gerechtigheid zijn overgebleven in den gevallen mensch, is het beter te spreken van het beeld Gods in formeelen en in materiëelen zin, en te zeggen, dat het laatste in zijn tegendeel werd omgezet door de zonde.

16. Het zoogenaamde "werkverbond" was geen verbond der werken, maar de eerste en aardsche openbaring van Gods vriendschapsverbond. In dit verbond kon de mensch het eeuwige leven niet verdienen, noch ook ooit bereiken, doch slechts het aardsche leven, dat hij bezat in den weg der gehoorzaamheid behouden.

17. De overheid als zoodanig, afgedacht van de zwaarmacht, is niet ingesteld om der zonde wil, maar opgekomen uit het huisgezin. Haar gezag kan daarom ook worden verdedigd met een beroep op het vijfde gebod.

18. Een goddelooze overheid staat wel op de plaats des gezags, waarmee zij van Godswege is bekleed, maar regeert niet bij de gratie Gods.

19. Synode en Classis zijn geen vergaderingen met hoogere macht bekleed dan de kerkeraad, doch slechts meerdere of bredere vergaderingen; zij kunnen dus niet de bevoegdheid hebben, om ambtsdragers uit hun ambt te ontzetten.

20. De geschiedenis bewijst duidelijk, dat de tegenwoordige Protestantische Gereformeerde Kerken niet uit de Christelijke Gereformeerde Kerken zijn uitgetreden, maar door de laatste buiten haar gemeenschap zijn gebannen, omdat ze zich meenden te moeten keeren tegen de uitspraken van de Kalamazoosche synode.

Ik dank u.

H. HOEKSEMA.

"Waarheid en vrede". (II.)

Nu we toch eenmaal aan de begrafenissen, niet zoozeer van eenigen Ierschen, als wel van een iegenlijken ouden mensch toe zijn, wilde ik ook daarover nog wel een en ander opmerken.

Ik wilde dan wel, dat allereerst gekruisigd, gedood en begraven werd: valsche zuster Schijnbeweging. Prof. Greijdanus heeft — misschien, dat prof Ridderbos zich dit nog herinnerde, ik althans had aanstonds onder zijn spreken het feit voor oogen —, behalve in „De Reformatie“, onlangs, ook eens op een Theologische-School-dag het door prof. Ridderbos aangesneden onderwerp aangeraakt; dat was in 1935 („Bazuin“ 21 Juni '35). Ter voorkoming van misverstand zij er even aan herinnerd, dat, terwijl ik dit schrijf, over de rede van prof. Ridderbos tusschen prof. Greijdanus en mij tot nu toe geen enkel woord gewisseld is; we kunnen dus in dit geval ongestoord ons aller opponent Achterdocht in het graf laten. Welnu, prof. Greijdanus, eveneens destijds als rector sprekende, merkte op:

„Men roept wel van onderscheiden kant van vrede. Doch behalve dat soms de vraag gedaan zou mogen worden, of wie aldus om vrede roepen, wel zelve metterdaad den vrede zoeken en stichten, zoo moeten we nimmer vergeten, dat de eisch des Heeren luidt om de waarheid en den vrede lief te hebben, Zach. 8: 19. Niet de vrede zonder de waarheid, noch den vrede vóór de waarheid, maar allereerst de waarheid, en dan den vrede, en dezen vrede insover hij met de waarheid bestaanbaar is.

Vrede is een kostelijk, onwaardeerbaar goed. De Heere zal ook eens vollen vrede geven over de geheele aarde en door het gansche heelal, den rechten vrede, en dien eeuwig. Maar wij mogen geen vrede hebben met onwaarheid, noch met den loozen schijn, geen vrede ter wille van personen met wat de kerk des Heeren zou voeren in verkeerde richting, geen vrede met wat mogelijk wel de goedkeuring en toelichting van menschen zou wegdragen, maar door den God der waarheid zou veroordeeld en met den vloek getroffen worden.

Kloekke mannen heeft de kerk des Heeren nodig, en kundige mannen, die in ootmoedig geloof en met rechte kennis en wijs beleid haar kunnen voorgaan en leiden in de paden van Gods Woord, die ten leven voeren. Want het pleisteren van den wand met looze kalk brengt geen heil, noch het roepen van vrede, als daar geen vrede is.”

Men ziet, de ééne rector spreekt zóó, de ander, daarna komende aldus. Handelende prof. Ridderbos op den School-dag '39 over de geschiedenis van Kampen, en haar beteekenis voor den vrede, prof. Greijdanus in 1935 deed desgelijks, maar ook daarbij gaf hij de historische herinnering, die meer den concreten kant uitging, aldus:

„Hij (de Heere) heeft haar (de Theol. Hoogeschool) nu tachtig jaren geschraagd en gedragen, behoed en gezegend, en doorgehouden bij en door alle wisselingen en moeiten. Het was strijd, toen zij werd gesticht. En zij werd opgericht mede om vrede te brengen. En zij heeft ook vrede gebracht. Wel is het ook telkens strijd rondom haar gebleven. En misschien zal dat wel zoo doorgaan. Het werk Gods moet gewoonlijk stormen en strijd doorstaan, om zijn goddelijken oorsprong en zijn bewaring door 's Heeren kracht te laten uitkomen. Opdat het steeds zij, dat geroomd worde alleen in den Heere.”

Legt men beide rectorale woorden naast elkaar, dan boeit mij in dat van den rector van '35 de afwijzing van „valsche zuster Schijnbeweging“ (het beeld van de zusters worde nog even, ondanks de gevaren van alle beidspraak, volgehouden). Naar ik meen heeft het voeren van een valschen schijn ons al lang genoeg van het goede resultaat, te wachten na den gemeenschappelijken strijd vóór waarheid en vrede, afgehouden.

Er is inderdaad valsche schijn, óók in het roepen om waarheid en vrede. Ik denk hier aan geen enkelen persoon, doch des te meer aan bepaalde gebeurtenissen. Ik weet gevallen, waarin „geprobeerd“ werd, hoever men met iemand kon gaan wat de toegeliefelijkheid betreft ook in principiële vraagstukken; daarvan zou dan afhangen, wat men straks zou voorstellen als resultaat

(Zie vervolg op biz. 308.)

In Benauwdheid der Tijden.

Wij idealiseeren den Ouden Tijd graag. Daarentegen hebben wij medelijden met onszelf, dit is een gevaarlijke levenshouding. Doch ook de vorige generatie heeft den Tempel des Heeren gebouwd in benauwdheid der tijden.

Laat ik maar eens een greep uit de historie doen; wij gaan in het jaar 1853 een avondbezoek afleggen bij den waren vaderlander en oprechten Amsterdamer J. A. Wormser. Als Wormser opstaat om ons te verwelkomen, merken wij op, dat hij eenigszins kreupel gaat, ja, de rheumatiek heeft hem fel geplaagd zijn leven lang. Schertsend noemde hij zichzelf de meest kreuple deurwaarder van Amsterdam. Dat verhinderde hem niet om te werken, want niemand hield een drukker kantoor als Wormser. Zijn vrijen tijd besteedde hij voor den arbeid in het koninkrijk Gods. Ja, daar school heel wat in dezen burgerman. Groen van Prinsterer noemde hem zijn geheimraad! Dat kwam niet omdat hij zoo geweldig geleerd was; Allard Pierson noemde hem den man van één boek! De Heilige Schrift had hem wijs gemaakt, niet alleen tot zaligheid, maar ook tot het bekleeden van het ambt der geloovigen. Als wij hem dezen avond in 1853 aantreffen, verrassen wij hem in zijn correspondentie met Groen. Ditmaal letten wij alleen op het slot van den brief: „Sinds acht dagen zijn zestien mijner burens aan de cholera overleden, drie zijn gister weggebracht... Onder deze omstandigheden heb ik weinig lust tot polemiseren, maar ook deze soort van strijden is een werk des Heeren, waarin wij kunnen werkzaam gevonden worden wanneer Hij komt.“ Zie, zoo streefde Wormser in benauwdheid der tijden!

Wij herhalen ons bezoek, twee jaar later, in 1855. Weer stort de eenzame strijder zijn hart uit voor den eminenten vriend in Den Haag. Wij lezen: „Hoe donker wordt de toekomst van Europa! Het is of de Heere het verstand der machtigen verwart om Zijn oordeelen over de afvallige volkeren te brengen. Het vreeselijkste is dat bijna een algemeene oorlog ontstaat, waarvan men de aanleiding, het motief, met een lantaren moet zoeken. Ook hier hebben wij alleen het rustpunt voor het hart in de waarheid: de Heere regeert!“ Dat was dus als nu; in benauwdheid der tijden! Ik doe nog een greep. In 1859 komt opnieuw het oorlogsspoek om den hoek kijken. Wormser schrijft: „De gespannen toestand in Europa is voor den handel en de nijverheid hier zeer nadeelig. Ik reken niet (zoo schrijft hij) dat Oostenrijk ernstig bedreigd wordt.“ ... (hier vergiste hij zich, zooals wij ons in deze jaren dikwijls verrekend hebben!).

Ik diep deze herinnering op, opdat het ons duidelijk worde: onder veelszins gelijke omstandigheden als waarin wij leven, hebben de vorige generaties moeten arbeiden. Zij hebben ons een exempel nagelaten van geloofsarbeid in benauwdheid der tijden. Wij zien het: lóch rézen Jeruzalems muren! Zij hebben den angst geen vrij spel gelaten, noch de zenuwen blanco mandaat gegeven, maar zij hebben zich gesterkt in den Heere hun God!

Doen wij ook alzóó! Onze evangelisatie moet in stand gehouden en vooruit... ook in benauwdheid der tijden. De bezinning op den arbeid mag niet achterwege blijven, maar wij moeten zoeken naar de zuivere lijnen, ook nu! Daar is wel eens onder belijders deze voorstelling: de tijd is somber, de afval zoo groot, dat wij naar een zoo groot mogelijke eenheid moeten streven, al zouden wij de lijnen daarvoor wat moeten verdoezelen. Populair weergegeven: er is een tijd om gereformeerd te zijn, er is een tijd om verre van gereformeerd te zijn! Als ik dat constateer is dat niet met de bedoeling een broeder een steen naar het hoofd te smijten, het is begrijpelijk dat men tot deze voorstelling komt. Begrijpelijk — en toch is deze opvatting verkeerd. Want zeg mij eens: wanneer heeft de profetie gebloeid? De Bijbel geeft ons een duidelijk antwoord: de profetie heeft gebloeid... in benauwdheid der tijden! Die profetie heeft eensdeels die tijden eerst recht benauwd gemaakt, zij heeft den zondaar tot in de betonnen schuilplaatsen opgezocht en hem van achter zijn asperges weggesleurd. Want de profetie zegt niet; Nederlanders zijn beste menschen, de ongelovigen meenen het ook zoo kwaad niet, het witte dasje komt weer in de mode waar men vroeger de roode fladderdas omstrikte. Neen, de profetie zegt, dat het oneindig benauwd is, dat de grimmigheid des Heeren op ons rust en dat Hij een twist heeft, niet maar met Askalon of Moab, maar met Zijn eigen volk. Doch aan den anderen kant, als de profetie straalt, dan is de tijd niet werkelijk benauwd meer, want ik zie God daarin en Jezus Christus, Die het Licht der Wereld is. Dat te zien maakt gelukkig... ook in benauwdheid der tijden.

N. B.